

Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna – jakie nowe wsparcie dla firm?

PRZEMYSŁAW SZTANDERA

Prezes Zarządu Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Sp. z o.o.

Specjalne Strefy Ekonomiczne zostały powołane do życia na początku XXI wieku po to, by obniżyć wysoki wówczas poziom bezrobocia oraz ściągać do Polski nowe technologie. Aby stawić czoła tym wyzwaniom, na obszarach należących do Stref dokonywane były duże, zagraniczne inwestycje. W 2018 r., gdy pierwotnie założone cele zostały już zrealizowane, rola SSE uległa diametralnej zmianie – odtąd miały one skupić się na zwiększaniu konkurencyjności polskich, w tym przede wszystkim małych i średnich, firm. W jaki sposób nastąpiła owa transformacja? Jak w nowej odsłonie radzi sobie Pomorska SSE? Jakie narzędzia ku temu wykorzystuje?

Rozmowę prowadzi Marcin Wandałowski – redaktor „Pomorskiego Przeglądu Gospodarczego”.

W jaki sposób na przestrzeni lat ewoluowała rola Specjalnych Stref Ekonomicznych (SSE) w Polsce?

Można wyróżnić dwie fazy – od chwili powołania Stref do życia do połowy 2018 r., oraz od tego czasu aż po dziś dzień. W pierwszym etapie działalność SSE była w największym stopniu nakierowana na duże, zagraniczne przedsiębiorstwa chcące zainwestować w Polsce. Chętnie lokalizowały one swoje inwestycje na terenach Stref, gdyż wiązało się to z wymiernymi dla nich korzyściami, w postaci przede wszystkim zwolnień podatkowych. W tym okresie polskie małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) korzystały z działalności SSE w bardzo ograniczony sposób – beneficjentami były w zdecydowanej większości podmioty duże, przede wszystkim zagraniczne, stawiające pierwsze kroki na naszym rynku. Taki kierunek działań był jednak w tamtym czasie uzasadniony – priorytetami Stref było bowiem obniżanie poziomu bezrobocia oraz ściągnięcie do Polski nowoczesnych technologii. Dzięki sprowadzanym inwestycjom, cele te udawało się osiągnąć.

Od momentu powołania Specjalnych Stref Ekonomicznych aż do połowy 2018 r., ich priorytetami było obniżanie poziomu bezrobocia oraz ściąganie do Polski nowoczesnych technologii. Dzięki dużym, zagranicznym inwestycjom, cele te udawało się osiągać.

W pewnym momencie nadszedł jednak moment nasycenia – bezrobocie spadło do takiego poziomu, że w niektórych branżach zaczęło brakować rąk do pracy, a na naszym rynku na dobre zadomowiło się wiele zagranicznych przedsiębiorstw, również te z nowoczesnych sektorów gospodarki. Wtedy rola Stref uległa diametralnej zmianie – za sprawą ustawy o wspieraniu nowych inwestycji powołana została Polska Strefa Inwestycji. W jej efekcie obszarem SSE jest dziś pokryty w zasadzie cały nasz kraj, a wsparcie kierowane jest przede wszystkim w kierunku MŚP.

Co to dokładnie oznacza?

Oznacza to, że od połowy 2018 r., każdy polski przedsiębiorca – nawet w skali mikro – może ubiegać się o zwolnienie z podatku dochodowego, o ile zechce zainwestować. Podjęcie takich działań miało stanowić dla MŚP zachętę do tego, by inwestowały i stawały się coraz bardziej konkurencyjne, gdyż nasza gospodarka – jak dobrze wiemy – opiera się właśnie na małych i średnich firmach.

W jaki sposób nastąpiła transformacja dotychczasowych SSE w podmioty mające odpowiadać za działania związane z Polską Strefą Inwestycji?

Strefy – a dokładniej zarządzające nimi podmioty – musiały ulec wewnętrznemu przekształceniu, by dostosować się do rozporządzenia, które przypisywało poszczególne powiaty do poszczególnych spółek zarządzających. W praktyce na 14 takich podmiotów rozdzielono obszar całego kraju. Pomorskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej (PSSE) przypisano 228 gmin, na terenie których mamy uprawnienia do wydawania decyzji o zwolnieniu z podatku dochodowego.

Sama transformacja spółek zarządzających była oczywiście znacznie głębsza – musiały one zostać zrestrukturyzowane w taki sposób, by z podmiotów odpowiedzialnych za opiekę nad zagranicznymi inwestorami, stały się organizacjami potrafiącymi docierać do małych i średnich przedsiębiorców z informacją o nowych możliwościach, na przykład o tym, że przy spełnieniu określonych warunków, mogą oni skorzystać z ulgi podatkowej.

Nie brzmi to jak bardzo wymagające zadanie – ktoś bowiem nie chciałby być zwolniony z podatku...

Paradoksalnie nie było to wcale takie oczywiste – problem polegał na tym, że większość przedsiębiorców słyszała o tym, że istnieje coś takiego jak Polska Strefa Inwestycji, jednakże nie wiedzieli o tym, że mogą z niej skorzystać. W praktyce – z perspektywy spółki zarządzającej

– musieliśmy przeorganizować się z jednostki, która jeszcze niedawno była tak naprawdę urzędem, w instytucję typowo sprzedażową, potrafiącą docierać do klienta, czyli przedsiębiorcy, i przekonywać go, by dokonał inwestycji.

Wydaje mi się, że transformacja ta w przypadku PSSE udała się całkiem nieźle – ze statystyk wynika, że mieścimy się w ścisłej czołówce Stref, jeśli chodzi o liczbę wydawanych zwolnień z podatku. W 2022 r. byliśmy na pierwszym miejscu, a w ubiegłym – na drugim.

“ PSSE znajduje się w ścisłej czołówce Stref, jeśli chodzi o liczbę wydawanych przedsiębiorcom zwolnień z podatku dochodowego – w 2022 r. była ona na pierwszym miejscu, natomiast w 2023 r. na drugim.

Czy na zwolnienia podatkowe w ramach Polskiej Strefy Inwestycji liczyć mogą także duże przedsiębiorstwa?

Mogą i są one tego świadome – tego typu firmy korzystają bowiem z zewnętrznych usług doradczych, dzięki czemu są one na bieżąco, jeśli chodzi m.in. o działania podejmowane przez PSI. Jako PSSE koncentrujemy się natomiast na docieraniu do małych i średnich przedsiębiorców, wśród których współpraca z reprezentantami *consultingu* należy raczej do rzadkości. Ogólnie rzecz ujmując, około 85 proc. wydawanych przez nas decyzji dotyczy MŚP. Warto podkreślić, że wiele z nich to firmy rodzinne, co jest bardzo cenne i generalnie świadczy o tym, że sektor ten się rozwija. Oczywiście różnie to jednak wygląda w poszczególnych branżach.

Jakie jeszcze działania leżą w gestii Polskiej Strefy Inwestycji?

Znajduje się wśród nich m.in. obowiązek wspierania współpracy między szkolnictwem zawodowym i przedsiębiorcami, jak również między szkolnictwem wyższym a przemysłem. Jako PSSE rozwinęliśmy się szczególnie w pierwszym z tych obszarów. Staramy się patrzeć daleko w przyszłość, zastanawiając się chociażby, jakie kompetencje będą potrzebne na rynku za 5-10 lat – wiadomo bowiem, że proces edukacji młodzieży jest rozłożony w czasie.

Jednym z wniosków, do których doszliśmy jest to, że jeśli Polska ma się rozwijać i być konkurencyjna, wiele krajowych firm będzie musiało wejść w przestrzeń Przemysłu 4.0, stawiając na automatyzację i robotyzację. Aby było to możliwe, niezbędne są kadry, które będą potrafiły programować roboty przemysłowe, czy też specjaliści w obszarze druku 3D. Wbrew powszechnemu myśleniu wielu przedsiębiorców – do tego typu aktywności nie potrzeba inżyniera, lecz odpowiednio przeszkolonej osoby. Dlatego też, we współpracy z Instytutem Maszyn Przepływowych Polskiej Akademii Nauk, powołaliśmy Centrum Programowania Robotów Przemysłowych w Gdańsku. Obecnie, dzięki wsparciu uzyskanemu z Fundacji Velux, ośrodek ten jest rozbudowywany o dodatkowe roboty przemysłowe i drukarki 3D. Po dwutygodniowym kursie w naszym Centrum czternastolatek jest w stanie pójść do fabryki i zaprogramować robota.

“ Mamy przekonanie, że jeśli Polska ma się rozwijać i być konkurencyjna, wiele krajowych firm będzie musiało wejść w przestrzeń Przemysłu 4.0, stawiając na automatyzację i robotyzację. Dlatego też powołaliśmy Centrum Programowania Robotów Przemysłowych w Gdańsku.

Z naszych prognoz wynika też, że na rynku pracy w kolejnych latach utrzyma się wysokie zapotrzebowanie na spawaczy – zaobserwowaliśmy bowiem, że wśród najczęściej inwestujących branż wiele zajmuje się różnego rodzaju obróbką metali, a możliwości automatyzacji tego typu działań są dość ograniczone. Dlatego też w marcu br. oddamy do użytku pracownię spawalniczą wyposażoną w symulatory spawalnicze polskiej konstrukcji, wykorzystujące wirtualną rzeczywistość. To nasz autorski program, który realizujemy razem z trójmiejską firmą Flint. Nasz symulator spawalniczy będzie należał do najbardziej innowacyjnych w skali świata.

W jaki sposób uczniowie mogą korzystać z powołanych przez Was centrów kompetencyjnych?

Jak wspominałem, symulator spawalniczy czeka jeszcze na swoje uruchomienie, natomiast jeśli chodzi o programowanie robotów, uczniowie najpierw odbywają zajęcia teoretyczne w swoich szkołach, a następnie przyjeżdżają do naszego Centrum na zajęcia praktyczne.

Jakie jeszcze działania podejmujecie jako PSSE po wewnętrznej restrukturyzacji?

Dużą wagę przykładamy do *networkingowania* naszych klientów. Mamy ponad 400 inwestorów – część z nich się zna, ale nie wszyscy. Aby się zapoznać i „przełamać lody”, organizujemy śniadania biznesowe, w ramach których wygłaszane są trzy-cztery krótkie prelekcje ze strony naszych partnerów czy doradców biznesowych, a potem następuje sieciowanie między małymi i średnimi a dużymi firmami. Stwarza to przestrzeń do budowania relacji biznesowych, które w innym przypadku nie zostałyby prawdopodobnie nawiązane – małemu czy średniemu przedsiębiorcy trudno byłoby się bowiem dostać do gabinetu szefa dużej korporacji.

“ Dużą wagę przykładamy do *networkingowania* naszych klientów. Staramy się tworzyć przestrzeń do budowania relacji biznesowych, które w innym przypadku nie zostałyby prawdopodobnie nawiązane – małemu czy średniemu przedsiębiorcy trudno bowiem dostać się do gabinetu szefa dużej korporacji.

Nasza Strefa stawia także na rozwój start-upów – mamy trzy akceleratory związane z takimi obszarami tematycznymi jak: *life science*, elektromobilność oraz nowoczesne technologie. Pierwszy z nich realizujemy wspólnie z Polpharma Biologics, drugi – z Northvoltem, a trzeci – ze Stoczną Wojenną. Razem z tymi partnerami docieramy do start-upów, udostępniamy im naszą przestrzeń, chcąc wspierać rozwijane przez nich inicjatywy biznesowe.

W jaki sposób jako PSSE programujecie swoją ofertę względem biznesu?

Do świadczenia niektórych usług obliguje nas ustawa, natomiast niektóre wprowadzamy do naszej oferty suwerennie, mając na uwadze potrzeby zgłaszane przez przedsiębiorców czy też analizując polskie i międzynarodowe trendy biznesowe, ale i geopolityczne.

Jakiego typu działania zostały przez PSSE zaproponowane mając na uwadze owe trendy?

Od dłuższego czasu zastanawiamy się, jakie konsekwencje dla polskich firm może mieć zakończenie wojny w Ukrainie. Za naszą wschodnią granicą pojawiają się bez wątpienia m.in. potrzeby dotyczące odbudowy oraz modernizacji wielu obiektów czy infrastruktury. Żeby polskie MŚP mogły na tym skorzystać, będą musiały dysponować odpowiednimi mocami produkcyjnymi. Naszym zdaniem z ich perspektywy atrakcyjnym rozwiązaniem mogłoby być wynajęcie powierzchni produkcyjnych, wstawienie tam maszyn, które nabędą w *leasingu* i – przy łącznie relatywnie niewielkim wydatku finansowym – zwielenokrotnienie swoich możliwości produkcyjnych.

Aby wyjść temu naprzeciw, jako PSSE nabyliśmy od Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa bardzo atrakcyjny grunt w Grudziądzu, zlokalizowany niecały kilometr od węzła autostradowego, na którym wiosną zaczniemy budowę modułowych hal produkcyjnych przeznaczonych docelowo na wynajem dla firm. Łącznie hal ma być dziesięć, a w tym momencie mamy już chętnych na dwie pierwsze. Będą one nowoczesne i jestem przekonany, że pozostaną takimi i utrzymają swoją wysoką atrakcyjność w horyzoncie co najmniej 10-15 kolejnych lat.

Inny trend, który definiuje kierunek naszych działań, dotyczy wykorzystania zielonej energii. Temat ten wypłynął ze strony naszych potencjalnych inwestorów, którzy dopytywali o możliwości redukcji śladu węglowego. Aby było to możliwe, przynajmniej część wykorzystywanej przez nich energii musiałaby pochodzić z odnawialnych źródeł. A ponieważ jako Strefa mamy nieco swoich terenów, zdecydowaliśmy, że wybudujemy w Barcinie – do którego trudno nam było ściągnąć inwestora – farmę fotowoltaiczną. Bardzo duże zainteresowanie produkowaną tam zieloną energią wykazał Lafarge, który po drugiej stronie ulicy posiada swoje cementownie i chce dążyć do obniżenia śladu węglowego. Najprawdopodobniej będzie on głównym odbiorcą energii z tej instalacji. Zakładamy także budowę małej, 3-megawatowej farmy w Grudziądzu dla firmy Kitron, a następnie – kolejnej farmy w Barcinie, która oprócz energii elektrycznej będzie produkowała również wodór, co pozwoli – na bazie skroplonego dwutlenku węgla odbieranego od Lafarge – na produkcję metanolu.

Jednym z trendów, które definiują kierunki naszych działań, jest rosnąca chęć wykorzystania zielonej energii ze strony przedsiębiorców.

Co więcej, planujemy też obecnie budowę pływającej farmy fotowoltaicznej. Do tego pomysłu zainspirowała nas mała instalacja PV wybudowana przez miasto Gdańsk na zbiorniku retencyjnym przy biurowcu Koga. Natchnęło nas to do wykorzystania należących do Strefy zbiorników znajdujących się w Żarnowcu. Chcemy zbudować tam farmę o mocy 7 MW. Produkowany przez nią prąd będzie trafiał do magazynów energii, które planuje nieopodal zbudować spółka energetyczna. Pływająca technologia fotowoltaiczna będzie nieco droższa od tradycyjnej farmy, jednakże będzie ją cechowała dużo lepsza wydajność uzyskiwana dzięki naturalnemu schładzaniu paneli od spodu. W tym momencie jesteśmy w fazie jej projektowania i poszukiwania finansowania na tę inwestycję.

Cieszy fakt, że coraz więcej firm prosperujących na obszarze Pomorza troszczy się o redukcję śladu węglowego. Zastanawia mnie jednak, skąd pomysł budowania zielonych źródeł energii przez takie instytucje jak PSSE – bardziej naturalnym działaniem, wpisującym się w cel zwiększania konkurencyjności przedsiębiorstw, byłoby w moim odczuciu edukowanie i zachęcanie przedsiębiorców do wykorzystywania energii z OZE...

Dokonywane przez nas inwestycje w źródła odnawialne mają swoje drugie dno – mianowicie z końcem 2026 r. wygasną przepisy o Specjalnych Strefach Ekonomicznych. W tym kontekście warto wiedzieć, że firmy korzystające z ulg podatkowych w Strefach płaciły spółce zarządzającej tzw. opłatę administracyjną. W momencie, gdy SSE przestaną formalnie istnieć, umowy dotyczącej owej opłaty zostaną automatycznie rozwiązane, przez co podmioty zarządzające Polską Strefą Inwestycji stracą część przychodów. W związku z tym już teraz myślimy o tym, jak wygenerować dodatkowe przychody, które zrekompensują nam tę stratę. Jako spółki prawa handlowego musimy być bowiem zyskowni i na siebie „zarobić”. Stąd też pomysły na tworzenie farm PV, na hale produkcyjne pod wynajem itp.

Na koniec rozmowy chciałbym jeszcze podpytać o zmianę przepisów unijnych, w myśl których Strefy będą mogły udzielać pomocy publicznej również przedsiębiorstwom z branży morskiej, co do tej pory było wykluczone. Jakie konsekwencje to rodzi?

Tak jak Pan powiedział, przed zmianą przepisów europejskich stocznie były wprost wykluczone z możliwości korzystania ze zwolnień podatkowych. Przekładało się to na postępujący spadek ich międzynarodowej konkurencyjności – nie były one w stanie rywalizować przede wszystkim ze stoczniami chińskimi, których warunki funkcjonowania są zgoła odmienne od unijnych. Możliwość skorzystania z ulg podatkowych w tak kapitałochłonnym sektorze jak stoczniowy stanowi bardzo dużą zmianę reguł gry, która może stanowić istotny bodziec do inwestowania w nowoczesne technologie, przy których zastosowaniu być może uda się rzucić rękawicę Chińczykom. W tym momencie rozmawiamy już z jedną z pomorskich stoczni, która chciałaby przeprowadzić proces inwestycyjny.

“

Możliwość skorzystania z ulg podatkowych w tak kapitałochłonnym sektorze jak stoczniowy stanowi bardzo dużą zmianę reguł gry, która może stanowić istotny bodziec do inwestowania w nowoczesne technologie, przy których zastosowaniu być może pomorskim stoczniom uda się rzucić rękawicę Chińczykom.

Wierzę, że nowe regulacje dadzą impetu pomorskiej branży morskiej. W tym miejscu chciałbym jeszcze dodać, że oprócz wsparcia tego sektora gospodarki, razem z Invest in Pomerania staramy się ściągnąć do naszego regionu inwestycje związane z branżą półprzewodników. Rozmawiamy z inwestorami, jeździmy po świecie, by przekonać ich do bycia częścią hubu półprzewodnikowego, który mógłby powstać właśnie na Pomorzu.

Dlaczego zależy Wam akurat na tej branży?

Dlatego, że należy ona do najbardziej przyszłościowych, a my mamy w naszym regionie solidne fundamenty do tego, by ją rozwinąć. Mam tu na myśli edukację, w tym przede wszystkim Politechnikę Gdańską, będącą w stanie dostarczać na rynek specjalistów o odpowiednich kompetencjach, jak również to, że Trójmiasto jest na mapie Polski, a właściwie całej Europy, ważnym ośrodkiem informatycznym, o czym świadczyć może jedno z największych na świecie centrów badawczo-rozwojowych Intel. Można zatem powiedzieć, że dysponujemy dobrym zapleczem, jeśli chodzi o kwestię oprogramowania mikroprocesorów.

Z kolei od strony czysto produkcyjnej, wytwarzanie półprzewodników wiąże się z bardzo dużym poborem energii oraz wody, a na Pomorzu ani jednego, ani drugiego nie powinno zabraknąć, ze względu na przygotowywaną inwestycję w elektrownię atomową, ale i biorąc pod uwagę istniejące i planowane morskie farmy wiatrowe. Dobrze, by pochodząca z tych źródeł energia była wykorzystywana w jak największym stopniu „na miejscu”, lokalnie.

O rozmówcy

PRZEMYSŁAW SZTANDERA

Prezes Zarządu Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Sp. z o.o.

Przemysław Sztandera – ekonomista, doświadczony executive menedżer, ekspert w zakresie strategii, restrukturyzacji, oceny skomplikowanych projektów inwestycyjnych, zarządzania ryzykiem finansowym, operacyjnym i rynkowym. Członek Zarządów i Rad Nadzorczych. Ekspert oceny ryzyka finansowego złożonych projektów inwestycyjnych. Specjalista od zarządzania zmianą oraz Funduszy Inwestycyjnych Zamkniętych Aktywów Niepublicznych.

Pełni funkcję Prezesa Zarządu Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej od grudnia 2018 roku. Od tego czasu Spółka co roku zajmuje miejsce w pierwszej trójce najlepszych stref ekonomicznych w Polsce pod względem liczby wydanych decyzji o wsparciu, a także drugie miejsce wśród specjalnych stref ekonomicznych w Europie oraz siódme na świecie. Z jego inicjatywy powstało Centrum Programowania Robotów Przemysłowych w województwie pomorskim i kujawsko-pomorskim, a także liczne programy inkubacyjne, akceleracyjne oraz projekty rozwojowe dedykowane dla startupów realizowane w Gdańskim Parku Naukowo-Technologicznym.

Uhonorowany między innymi Srebrnym Krzyżem Zasługi nadanym przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Medalem 100-lecia Odzyskania Niepodległości, Odznaką Honorową Ministerstwa Rozwoju i Technologii za zasługi dla rozwoju gospodarki RP oraz Medalem za Zasługi dla Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej. Top Menadżer Pomorza 2021. Posiada licencję doradcy restrukturyzacyjnego.

Partnerzy „PPG”

